

INSTITUTIONEN FÖR HUMANIORA,
UTBILDNINGS- OCH SAMHÄLLSVETENSKAP

Kursguide

Kurs PE021G: Utbildningsvetenskaplig kärna I, inriktning gymnasieskolan, 30 högskolepoäng

Kurserna ges inom programmen:

Grundlärarprogrammet, inriktning mot arbete i gymnasieskolan, 240 högskolepoäng

Delkurs 2 Didaktik och lärande, 7,5 högskolepoäng

Att utveckla en didaktisk kompetens kan handla om att lära sig förstå hur läraren bidrar till undervisningens utformning och genomförande, och hur det påverkar elevernas lärande. Didaktikens kunskap kan användas som verktyg för att hantera undervisningens utmaningar och möjligheter i årskurs 7–9 och gymnasieskolan. Delkursen behandlar olika teorier om lärande där generell teoribildning kombineras med specifika frågor om det lärande som präglar verksamheten i årskurs 7–9 och gymnasieskolan. Delkursen innehåller även en didaktisk fördjupning på temat hållbar utveckling. Utbildning för hållbar utveckling präglas av ett komplext och känsloladdat innehåll vilket ställer krav på lärarens didaktiska kompetens. Under delkursen får studenten bekanta sig med didaktiska metoder som kan vara användbara för att närma sig svåra frågor och undervisningsinnehåll.

Delkursens mål:

Den studerande ska efter avslutad kurs kunna

- redogöra för didaktik som praktiskt verktyg i planering och utförande av undervisning, samt som vetenskapligt förhållningssätt,
- redogöra för och jämföra utmärkande drag i olika lärandeteorier, samt reflektera över skillnader och likheter mellan vardagskunskap och vetenskaplig kunskap,
- jämföra och diskutera didaktiska val och dess betydelse för undervisning i årskurs 7–9 och gymnasieskolan,
- använda digitala presentationer, och
- diskutera didaktiska utmaningar kopplat till en utbildning för hållbar utveckling i årskurs 7–9 och gymnasieskolan.

Överblicksschema:

Vecka	Måndag	Tisdag	Onsdag	Torsdag	Fredag
43	Seminarie 4.2 + introduktions- föreläsningar delkurs 2	Läsdag	Seminarie 2.1 + interaktiv föreläsning om läromedel	Läsdag + inspelad föreläsning 2.2	Grupparbete <i>inför</i> seminarie 2.2
44	Seminarie 2.2 + läsa	Föreläsningar 2.3 + 2.4	Läsdag	Grupparbete <i>inför</i> seminarie 2.3	Seminarie 2.3 + föreläsning 2.5
45	Läsdag	Seminarie 2.4 + 4.3	Läsdag	Läsdag	Salstentamen
46-48	VFU	VFU	VFU	VFU	VFU
49	Föreläsningar 2.6 + 2.7	Läsdag	Seminarie 2.5	Läsdag	Grupparbete <i>inför</i> seminarie 2.6
50	Seminarie 2.6	Läsdag	Pararbete <i>inför</i> muntlig examination	Muntlig examination i par	Uppsamlings- seminarie + omtentamen1

Kursintroduktion delkurs 2: Didaktik och lärande (Campus)

Introduktion av delkursens innehåll, upplägg och examinationsuppgifter.

Texter: Studieguide (ev. schema och kursplan)

Josefine Karlsson, Lektor i pedagogik, Örebro universitet

Föreläsning 2:1 (Campus)

Didaktik - Johan Öhman, professor i pedagogik, Örebro universitet

Föreläsning Läromedel (Campus)

Jonas Åhländer, Pedagogik Örebro universitet

Seminarium 2:1 Didaktik och lärande

En central tanke inom didaktiken är att varje undervisnings- och lärandetillfälle bygger på ett antal val vilka har konsekvenser för hur undervisningen tar form och för vilket lärande som blir möjligt. Vid seminariet behandlas didaktikbegreppet, den utvidgade didaktiska triangeln samt olika didaktiska utmaningar som kan uppstå i undervisningen i årskurs 7–9 och gymnasieskolan. Under seminariet diskuteras lärarens val och betydelse för undervisningens innehåll och utformning.

Uppgift inför seminariet: (individuell uppgift)

Notera svaren till frågorna 1-3 i dina böcker. Ta med böckerna till seminariet.

1. Hur definieras begreppet didaktik i olika texter?
2. Hur definieras didaktiska frågor?
3. Ta reda på likheter och skillnader mellan den *utvidgade didaktiska triangeln* som den beskrivs av Sjöström, och som den beskrivs av Öhman.

Under seminariet sammanställer studiegruppen sina svar och skapar ett Venn-diagram för fråga 3. Diskutera också följande utifrån VFU-erfarenheter; vilka ändringar/anpassningar av innehåll eller material såg du beroende på vilka elever som fanns i klassrummet, och vilka didaktiska frågor berörs i de observationerna?

I slutet av seminariet väljs representanter för studentdialog.

Texter

Holmqvist, Mona (2024). Inledning. I Monica Holmqvist Olander (red.) *Teorier för undervisning och lärande* (s. 9–24). Gleerups

Sjöström, Jesper (2024) Didaktik. I Monica Holmqvist Olander (red.) *Teorier för undervisning och lärande* (s. 49–71). Gleerups

Säljö, Roger (2022). *Lärande: en introduktion till perspektiv och metaforer*. Gleerups (kap. 1)

Öhman, Johan (2014) Om didaktikens möjligheter – ett pragmatiskt perspektiv i *Utbildning & Demokrati*, 23(3), 33–52 (sökbar på nätet)

Föreläsning 2:2 (Digital inspelad)

Kunskap och lärande - Johan Öhman, professor i pedagogik, Örebro universitet

Seminarium 2:2 Teorier om lärande I

Vid seminariet behandlas vad kunskap och lärande innebär utifrån behaviorism, konstruktivism och sociokulturell teori. Vidare diskuteras relationen mellan lärandeteorier och lärares arbete i förskoleklass och grundskolans tidiga år, samt dess konsekvenser för undervisningens innehåll och utformning.

Uppgifter inför seminariet: (gruppuppgift)

Del 1: Varje grupp skapar en poster där ni identifierar några centrala begrepp i varje teori; *behaviorism*, *konstruktivism* och *sociokulturell teori*. Detta kan med fördel göras i tabellform där ni kategoriserar teorierna utifrån ett antal parametrar (synen på kunskap, synen på lärarens roll och på elevens roll osv). Försök att vara så detaljerade ni kan. Se hjälpexempel på blackboard. Skriv ut er poster i A3 format och ta med till seminariet.

Del 2: Ni ska även skriva fram en klassrumssituation, den kan vara helt påhittad, baserad på erfarenheter från er VFU eller båda delarna. Texten tas med till seminariet, som underlag för diskussion. Omfattning ca två A4 sidor.

Under seminariet.

Del 1: Seminariet börjar med en posterpresentation där ni turas om att presentera postern för andra och själv gå runt och lyssna på övriga. Ett slags presentationsmingel med andra ord. Efter posterpresentationen diskuteras i helklass med seminarieledarens hjälp hur ni kan förstå de olika teoriernas begrepp och reda ut ev. missförstånd.

Del 2: Under seminariet används klassrumssituationen för att diskutera lärandeteorier i tvärgrupper. I vilka situationer kan de olika lärandeteorier vara mer eller mindre lämpliga att använda/utgå ifrån? Vad skulle det innebära om en lärare ensidigt utgick från en lärandeteori i sin undervisning?

I slutet av seminariet ges också tid att förbereda inför studentdialog. Diskussionspunkter finns på blackboard.

Texter

Holmqvist, Mona (2024). Lärande i ett kulturhistoriskt perspektiv. I Monica Holmqvist Olander (red.) *Teorier för undervisning och lärande* (s. 93–105). Gleerups

Holmqvist, Mona (2024). Lärande som beteende – ett behavioristiskt perspektiv. I Monica Holmqvist Olander (red.) *Teorier för undervisning och lärande* (s. 119–129). Gleerups

Holmqvist, Mona (2024). Lärande som individuell konstruktion. I Monica Holmqvist Olander (red.) *Teorier för undervisning och lärande* (s. 135–147). Gleerups

Säljö, Roger (2022). *Lärande: en introduktion till perspektiv och metaforer*. Gleerups (kap. 2 & 6)

Föreläsning 2:3 (Campus)

Pragmatiska perspektiv på utbildning och lärande

Johan Öhman, professor i pedagogik, Örebro universitet

Föreläsning 2:4 (Campus)

Lektionsdesign

Sara Nordkvist Elmgren och Erik Änghagen, Örebro kommun, Västra Engelbrektsskolan

Seminarium 2:3 Teorier om lärande II

Vid seminariet behandlas vad kunskap och lärande innebär utifrån ett pragmatiskt perspektiv. Vidare diskuteras relationen mellan pragmatismen och lärares arbete samt dess konsekvenser för undervisningens innehåll och utformning. Vi ägnar också tid åt läsande i enlighet med uppgift 3.3 om kärnmeningar i Blomström och Wennerberg (s. 120), i relation till Deweys text. (Om det finns tid över kan man också göra uppgift 3.8, s. 128).

Uppgift inför seminariet: (gruppuppgift)

Varje grupp sammanfattar i en digital presentation 1) vad som utmärker pragmatismen - identifiera några centrala begrepp i teorin. 2) Jämför pragmatismen med två av de tidigare berörda teorierna om lärande (kom överens med seminarieledare vilka grupper som tar gör vilken jämförelse). Fundera på: Vad är det som utmärker det pragmatiska perspektivet i jämförelse med de andra teorierna? 3) Vidare ska presentationen beröra hur lärares arbete kan förstås utifrån ett pragmatiskt perspektiv. Gruppen kan använda den klassrumssituation som skrevs fram inför seminarium 2:3 eller formulera en ny beroende på vad som passar presentationens syfte. Era fullständiga namn ska finnas på presentationens första sida.

Vid seminariet presenterar varje grupp sitt bidrag (ca 15 min), framme vid tavlan med stöd av en digital presentation. Varje grupp får feedback från resten av gruppen. Därefter går vi över till uppgift 3.3 om kärnmeningar i Blomström och Wennerberg (s. 120), i relation till Deweys text.

Texter

Dewey, John (1938/1997) *Experience & Education*. Touchstone, (tillgänglig på Blackboard)
Holmqvist, Mona (2024). *Lärande i handling – ett pragmatiskt perspektiv*. I Monica Holmqvist Olander (red.) *Teorier för undervisning och lärande* (s. 107–117). Gleerups
Säljö, Roger (2022). *Lärande: en introduktion till perspektiv och metaforer*. Gleerups (kap. 5 & 7)

Föreläsning 2:5 (Campus)

Kognitionsvetenskapligt och Neurovetenskapligt perspektiv på didaktik och lärande

Josefine Karlsson, lektor i pedagogik, Örebro universitet

V 45

Seminarium 2:4 Teorier om lärande III, samt 4:3

Vid seminariet diskuteras didaktik och lärande utifrån ett kognitions- och neurovetenskapligt perspektiv. De två perspektiven är i jämförelse med de tidigare berörda teorierna om lärande förhållandevis nya och baseras på forskning om kognitiva lärandeprocesser och den mänskliga hjärnans funktioner, möjligheter och begränsningar.

Uppgift inför seminariet: (individuell uppgift)

Varje student noterar i sina texter och böcker var svaren på frågorna 1-2 finns och tar med böckerna och texterna till seminariet som underlag för gemensam djupläsning och diskussion i enlighet med uppgift 3.4 i Blomström och Wennerberg (s. 121).

1. Vilka typer av minnen och minnesprocesser berörs i litteraturen och hur beskrivs de av de olika författarna?
2. Vilka faktorer lyfts fram som viktiga för lärande i litteraturen? Varför är de viktiga?
3. Vilken av de tidigare teorierna tycker du kognitions- och neurovetenskap liknar mest, och vilken av de tidigare teorierna tycker du kognitions- och neurovetenskap skiljer sig mest från.

Under seminariet sammanställer studiegruppen sina svar och kan bifoga teorin till tabellen som skapades till seminarie 2.2. Särskilt vid fråga två diskuteras också vilken betydelse kognitions- och neurovetenskaplig forskning har för lärarens arbete. Därefter kommer möjlighet finnas att sammanfatta kursens innehåll inför salstentamen. Studenterna ges möjlighet att ställa frågor till gruppen som de önskar få förklarade och/eller förtydligade. Det kan gälla såväl specifikt som mer allmänt innehåll. För att denna del ska bli så bra som möjligt är det bra om studenterna på förhand har förberett frågor och diskussionspunkter. Det finns också utrymme att diskutera förberedelser för VFU-period 2, studenter tar med frågor de vill ha klarhet i. Under seminariet meddelas de nya studiegrupper som gäller resten av terminen.

Efter seminariet läggs tabellen upp i Bb Learn. Döp filen med ert gruppnamn.

Texter

Anderson, Lotta & Svensson, Anna-Karin (2024). Kognitionsvetenskap – att studera individers lärandeprocesser. I Monica Holmqvist Olander (red.) *Teorier för undervisning och lärande* (s. 149– 166). Gleerups

Jonsson, Bert & Nyberg, Lars (2020). *Testbaserat lärande: att stärka inläring och minne*. Natur & Kultur (kap. 1 och 6, tillgängliga på Blackboard)

Uppsamlingsseminarium delkurs 2 för de som missat 2 seminarier
Anmälan görs till utbildningsadm.humus@oru.se senast 2024-11-01
Ange kurs, namn och vilket seminarium som ska ersättas.

Examination dk 2: Didaktik och lärande II, 4,5 hp

Skriftlig salstentamen: fredagen den **8 november 2024** (4 timmar)

Anmälan till tentamen görs i Studenttjänster senast 5 dagar före tentamensdagen. Begäran om förlängd skrivtid för studerande med intyg från Funka görs vid anmälan till tentamen.

Ytterligare information om tentamen meddelas via Bb Learn i god tid före tentamenstillfället.

Omtentamen I är **preliminärt den 19 december 2024**. För exakt datum, tid och anmälan, se Studenttjänster. Omtentamen 2 görs i juni 2025.

Betygskriterier för examination Didaktik och lärande II, 4,5 högskolepoäng

Salstentamen examinerar delkursens mål.

V 46 - 47

V 46-48 VERKSAMHETSFÖRLAGD UTBILDNING & EXAMINATIONSUPPGIFT DELKURS 4 (SE DELKURS 4).

V 48 Seminarium 4:4 samt skriftlig inlämning (se delkurs 4)

V 48

Föreläsning 2:6 (Campus)

Utbildning för hållbar utveckling

Johan Öhman, professor i pedagogik, Örebro universitet

Webbföreläsning 2:7 (Inspelad Digital)

Den politiska dimensionen av utbildning för hållbar utveckling

Ásgeir Tryggvason, lektor i pedagogik, Örebro universitet

Seminarium 2:5: Utbildning för hållbar utveckling

Hållbar utveckling är ett komplext begrepp som kan vara utmanande att förena med elevernas livsvärld. Samtidigt innebär en utbildning för hållbar utveckling såväl emotionella som etiska

aspekter vilket ställer höga krav på lärarens didaktiska kompetens. Under seminariet kommer hållbar utveckling som ett didaktiskt problem att behandlas där utmaningar identifieras och möjliga vägar för att hantera utmaningarna diskuteras. Seminarielidare kommer under seminariet meddela parindelning för seminariet med muntlig examination.

Uppgift inför seminariet: (gruppuppgift)

Studiegruppen börjar med att identifiera och skriva fram ett antal utmärkande drag hos en utbildning för hållbar utveckling. De utmärkande dragen ska ta sin utgångspunkt i kursens litteratur men kan med fördel exemplifieras genom hänvisningar till de globala målen (<http://globalamalen.se>). När de utmärkande dragen för en utbildning för hållbar utveckling är framskriven övergår studiegruppen till att fokusera på utmaningarna med en utbildning för hållbar utveckling. Studiegruppen skriver tillsammans fram en fråga eller ett konkret dilemma som kan fungera som underlag för diskussion under seminariet.

Texter:

Van Poeck, Katrien, Östman, Leif & Öhman, Johan (red.) (2019) Sustainable Development Teaching Oxfordshire: Taylor and Francis, (kap. 1–3 & 5) (finns tillgänglig som e-bok via universitetsbiblioteket)

Öhman, Johan & Sund, Louise (2021). "A didactic model of sustainability commitment" i *Sustainability*, 13(6), 3083 (sökbar på nätet)

Öhman, Johan (2010). Att utbilda för hållbar utveckling i ett pluralistiskt perspektiv. Nyköpings kommun/Den Globala Skolan, Rapport från konferensen Nycklar till framtiden - lärande för hållbar utveckling, Nyköping 18–19 november 2010, s. 9–19 (tillgänglig på Bb Learn)

V 49

Seminarium 2:6 Den politiska dimensionen av utbildning för hållbar utveckling

Vid seminariet kommer diskussionen om utbildning för hållbar utveckling som ett didaktiskt problem att fördjupas. Seminariets huvudfokus kommer ligga vid studiegruppernas presentationer med tillhörande diskussioner. Målet med seminariet är att bidra till en fördjupad förståelse för de problem och utmaningar som en utbildning för hållbar utveckling kan innebära samt att söka identifiera olika förhållningssätt och handlingsalternativ.

Uppgift inför seminariet: (gruppuppgift)

Studiegruppen ska inför seminariet förbereda en presentation av ett lektionsupplägg eller en lektionsplanering som knyter an till de begrepp och teorier som presenteras i den för seminariet aktuella litteraturen. Planeringen ska innehålla ett inledande moment, minst en övning samt ett avslutande moment. De val som görs i lektionsplaneringen ska motiveras med hjälp av kursens litteratur. Presentationen får gärna innehålla praktiska moment som aktiverar seminariegruppen på något sätt. Studiegruppen avslutar sin presentation med att initiera en kritisk diskussion utifrån kurslitteraturen där seminariegruppen får diskutera lektionsupplägget.

Presentationen ska vara ca 30 minuter inklusive tillhörande diskussion. Underlag för presentationen läggs upp i Bb Learn.

Texter

Van Poeck, Katrien, Östman, Leif & Öhman, Johan (red.) (2019) Sustainable Development Teaching Oxfordshire: Taylor and Francis, (valda delar) (finns tillgänglig som e-bok via universitetsbiblioteket)

Öhman, Johan & Sund, Louise (2021). "A didactic model of sustainability commitment" i *Sustainability*, 13(6), 3083 (sökbar på nätet)

Öhman, Johan (2010). Att utbilda för hållbar utveckling i ett pluralistiskt perspektiv. Nyköpings kommun/Den Globala Skolan, Rapport från konferensen Nycklar till framtiden - lärande för hållbar utveckling, Nyköping 18–19 november 2010, s. 9–19 (tillgänglig på Bb Learn)

Examinationsseminarium 2:7 Didaktik och lärande I, 3 hp

Vid seminariet genomför studenterna i par en muntlig presentation med stöd av ett digitalt verktyg. Uppgiften är att

1. Identifiera ett didaktiskt och ett politiskt problem som kan uppstå i en utbildning för hållbar utveckling. Problemen som identifieras ska vara av en sådan karaktär att de kan uppstå i undervisningen vid grundskolans årskurs 7–9 eller gymnasieskolan.
2. Presentera olika sätt som läraren kan hantera det didaktiska och det politiska problemet samt diskutera utmaningar och möjligheter som de olika handlingsalternativen innebär med hjälp av delkurslitteratur.
 - Definition: Ofta syftar ett dilemma på en besvärlig situation där man tvingas göra ett val mellan två eller flera alternativ där inget av dem är en perfekt lösning utan innebär *nya* utmaningar.
 - Disposition: Presentera först ert dilemma, varför är detta ett dilemma (med hjälp av kurslitteratur)? Presentera sedan handlingsalternativ 1 med sina utmaningar och möjligheter, sedan handlingsalternativ 2 med sina utmaningar och möjligheter, osv. Presentera sedan ert politiska problem, varför är detta ett problem (med hjälp av kurslitteratur)? Presentera sedan handlingsalternativ 1 med sina utmaningar och möjligheter, sedan handlingsalternativ 2 med sina utmaningar och möjligheter, osv.

Presentationen ska omfatta 15 minuter. **Det digitala underlaget för presentationen läggs in på Bb Learn senast torsdag kl. 08.00 den 12 december.**

Betygskriterier för examination Didaktik och lärande I, 3 hp:

(Enbart betygen Underkänd och Godkänd ges) För betyget Godkänd ska studenten:

- Presenterar ett didaktiskt och ett politiskt problem som kan uppstå i klassrummet när hållbar utveckling behandlas
- Motiverar problemet utifrån kurslitteraturen
- Presenterar olika handlingsalternativ i relation till de didaktiska och politiska och problemen som lyfts fram
- Diskuterar möjligheter och utmaningar med de handlingsalternativ som presenteras med hjälp av begrepp och tankegångar från kurslitteraturen

Grundlärarprogrammet åk f-3

- Genomföra en strukturerad presentation så att innehållet tydligt framgår, och
- Refererar genomgående till lämpliga delar av kurslitteraturen i presentationen. Referenser och referenslista enligt APA.